

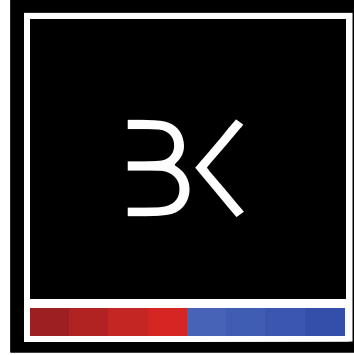
Burcu Kösem
EKONOMİ - FİNANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

HAFTALIK EKONOMİ BÜLTENİ

29 Eylül / 2023

Bu rapor; Dünya ve Türkiye ekonomisindeki g¼ncel gelişmeleri, g¼venilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtmaaya y¼nelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

Mehmet Şimşek, Financial Times'a demeç verdi

- ❑ 27 Eylül tarihinde Adam Samson tarafından kaleme alınan makalede; Financial Times'a konuşan Şimşek, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın yeni ekonomi politikalarına destek verdiğinin altını çizerek, "Doğru yoldayız. Güvenin geri döndüğüne dair güçlü kanıtlar var. Ancak sabırlı olmalıyız, halen zorlu bir süreçteyiz" dedi.
- ❑ Haziran ayında göreve gelmesinden bu yana uluslararası medyaya verdiği ilk röportajda Mehmet Şimşek, "ekonomiyi yeniden dengelemeye ve iç talebi yumuşatmaya" çalıştığını söyledi.
- ❑ Gelecek yılın ortalarına kadar enflasyonun "geçiş sürecinde" olacağını belirten Şimşek miktarsal sıkılaştırma tedbirleriyle birlikte finansal koşulların TCMB politika faizinin işaret ettiğinden daha fazla sıkı olduğunu belirtti.
- ❑ Makalede Şimşek'in banka ve şirketlerin uluslararası piyasalardaki tahvil ihraçlarına, batılı ve körfez ülkeleriyle ilişkilerin derinleştirilmesinden kaynaklı olarak ekonomik canlanmaya vurgu yaptığı belirtilirken,
- ❑ İsveç'in NATO üyeliğine ilişkin şu ifadenin eklenmiş olduğu görüldü: «Konferansta hazır bulunan bir bankacıya göre, Şimşek'in geçen hafta New York gezisi sırasında yaptığı sunumda, Türkiye'nin İsveç'in NATO'ya katılımını onaylaması da önemli bir satış noktası olarak listelendi. Erdoğan, İsveç'in askeri ittifaka katılımını desteklediğini söylese de, cumhurbaşkanının siyasi partisi liderliğindeki bir koalisyon tarafından kontrol edilen Türkiye parlamentosunun hâlâ bunu onaylaması gerekiyor.»

Kredi risk primi ve tahvil ihraçları

- ❑ Yurt dışından fon sağlamanın en önemli kaynaklarından biri de tahvil ihraçlarıdır. Ancak Türkiye'nin uzunca bir müddet yüksek olan kredi risk primi bu tür bir fonlamayı kaynak maliyeti açısından zorlu hale getirmişti.
- ❑ Oysa yeni ekonomi yönetiminin geleneksel politikalara dönüşü hem kredi risk priminde düşüşleri hem de yabancı yatırımcıların Türk devlet ve şirket tahvillerine olan ilgisini beraberinde getirdi.

Tahvil ihracı neden önemlidir?

- ❑ Kredi risk priminin faiz maliyeti üzerine eklendiği yurtdışı ihraçların yanı sıra; sıkı para politikası ve miktarsal sıkılaştırma adımları, şirketleri yurt içinde de tahvil ihraçlarına yöneltti.
- ❑ Seçim öncesinde Sermaye Piyasası Kurulu'ndan yurt içi ve yurt dışına tahvil ihracı için 82 şirket, seçimden sonra ise 129 şirket onay aldı. 129 şirketin 61'inin onayı ise son 5 haftada gerçekleşti. Yurt dışına tahvil ihracı için seçim sonrası alınan 14.4 milyar dolar ve 500 milyon Euro'luk izin ise neredeyse tamamı son 5 haftada gerçekleşti.
- ❑ Bu son 5 haftada yurt içinde 211 milyar 631 milyon 900 bin liralık, yurt dışında ise 13 milyar 216 milyon 925 bin 706 dolar ve 500 milyon Euro'luk tahvil ihraçlarına onay çıktı. Seçim sonrası yurt dışı tahvil ihracı için alınan 14 milyar 416 milyon 925 bin 706 dolar ile 500 milyon Euro'luk ihraç izninin neredeyse tamamı bu son 5 haftada gerçekleşti.
- ❑ Seçimlerden önce 12-9,7 arası getirilerle tahvil ihraçları olurken, son haftalarda bu oranın oldukça düştüğü ve talebin de artış kaydettiği gözlemleniyor.
- ❑ Örneğin Arçelik geçen hafta yüzde 8,5 getiri ile 5 yıl vadede 400 milyon dolar borçlandı. İhraca 840 milyon doların üzerinde talep gelirken, yüzde 8,75 olarak açıklanan tahvilin getirisi son olarak yüzde 8,5'e kadar geriledi.
- ❑ Tahvil ihraçları banka dışı fonlama araçları içinde sermaye piyasasında derinlik kazanılması ve bilinirliğin artması bakımından şirketlere avantaj sağlar.
- ❑ Yurtdışı arzlarda ödemeler dengesinin sermaye kaleminde tutulan, uzun vadedeki girişler cari dengeye katkı sağlar
- ❑ Ancak tahvil piyasasında seçici olunması önemlidir: Rating sistemi kurularak, belirli rasyoları sağlayan firmalara ihraç izninin verilmesi, şirketlerimizin reputasyonuna olumlu katkı sağlayacaktır.
- ❑ İçerideki ihraçlarda stopaj gibi çeşitli vergi muafiyetlerinin sağlanması da bu tür fonlamayı cazip hale getirmesi açısından önemlidir.

İSO 500 Araştırma sonuçları devasa karları ortaya çıkardı

- ❑ İSO 500 çalışmasında 2022 yılında üretimden satışlara göre en büyük sanayi kuruluşu 418,4 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş oldu.
- ❑ 2022 yılında üretimden satışlara göre ikinci büyük kuruluş 189,2 milyar lira ile Star Rafineri oldu.
- ❑ Üçüncü sırada ise 140,1 milyarlık üretimden satışlarıyla Ford Otomotiv yer aldı.
- ❑ Araştırmaya göre İSO 500'de üretimden satışlar 2022 yılında yüzde 119 oranında artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktı.
- ❑ Üretimden satışlarda yüzde 33,3'lük reel artış görüldü. (TÜFE'yle indirgenmiş)
- ❑ İSO 500'ün ihracatı yüzde 14,1 arttı, faaliyet kârı yüzde 96 arttı.
- ❑ Son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerinin dönem kâr ve zarar toplamı içindeki paylarına bakıldığında bu oranın, son 5 yılda yüzde 88 düzeyinden yüzde 23'lere kadar gerilediği görüldü.
- ❑ Finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı belirgin bir düşüş göstererek yüzde 61,1'den yüzde 41,3'e indi.
- ❑ İSO 500 kuruluşlarında borçların payı yüzde 70,7'den yüzde 64,3'e gerilerken; özkaynakların payı yüzde 29,3'ten yüzde 35,7'ye çıktı.
- ❑ Firmaların faaliyet dışı gelirlerindeki düşüş esas faaliyete odaklanma, finansman giderilerindeki düşüş ve borçlardaki payın azalarak özkaynakların payının artışı ise esas itibariyle düşük faizli ancak selektif kredilerin spekülatif yatırım araçlarına yönelmek yerine faaliyete odaklandığı ve görece düşük sağlanan dış finansman neticesinde de sermayenin payının artış kaydetmesini beraberinde getirmiştir.
- ❑ Halihazırda uygulanan selektif kredi politikasında da faiz maliyeti artış kaydetmiş olmakla beraber, kullanılan kredilerin faaliyete yönelmesi doğrultusunda bir çaba vardır.
- ❑ Önümüzdeki senelerde bu sebeple esas faaliyet karı olgusunun devam edeceği ancak yükselen finansman maliyetiyle de karların düşeceği öngörülebilir.

EKK'da görüülen konular ve yastık altı altın meselesi

- ❑ Ekonomi Koordinasyon Kurulu (EKK), Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz başkanlığında toplandı. Yapılan açıklamada toplantıda finansal istikrar tedbirlerinin görüşüldüğü bildirildi. Yastık altındaki altınların ekonomiye kazandırılması için hâlen uygulanan sistemin geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapıldığı belirtilirken, Yatırım Taahhütlü Avans Kredisi dahil finansman ihtiyaçlarını artıracak yeni tedbirlerin ele alındığı kaydedildi.
- ❑ Dördüncüsü gerçekleştirilen toplantının ana gündemini finans piyasalarının gelişimini ve istikrarını destekleyecek politikalar oluşturdu.
- ❑ Açıklamada, yapılan bu çalışmalarla stratejik yatırımların desteklenmesi, küresel ekonomide ortaya çıkabilecek risklere karşı finansal istikrarın güçlendirilmesi, yurt içi tasarrufların artırılması, kaynak dağılımında etkinliğin sağlanması ve finansmana erişimin artırılmasının hedeflendiği vurgulandı.
- ❑ Türkiye'de yastık altındaki fiziki altın ülke ekonomisi için ciddi bir finansal kaynak olmakla birlikte, şu an finansal sistemin dışında ve atıl.
- ❑ Yastık altındaki altın miktarı 5 bin ton olarak tahmin ediliyor. Bugünkü gram altın ve dolar kuruna göre bir hesaplama yapıldığında ise tutarı 280 milyar doları aşıyor.
- ❑ Şu andaki uygulamalara bakılacak olursa altın hesabının yanı sıra bir de Darphane Altın Sertifikası'nın olduğu görülmekte.
- ❑ Bu ürün 0,995 saflıkta 5 ton altın ihraç tavanı kapsamında her biri 0,01 gram altını temsil edecek şekilde vadesiz olarak ihraç edilen ve sahibine KAP'ta yayınlanan İzahname kapsamında fiziki altına dönüşüm imkânı tanıyan sermaye piyasası aracıdır.
- ❑ Fiziki olarak altın alıp, satmakla aynı mantıkta işleyen bu sertifikanın, Türkiye Cumhuriyeti Darphane ve Damga Matbaası tarafından ihraç edildiği ve Borsa İstanbul'da listelendiği için güvenilirliği ise oldukça yüksektir.

ABD'de asıl risk kapanma değil, artan tahvil faizlerinde!

- ❑ ABD'de Demokratların liderliğindeki Senato ile Cumhuriyetçilerin liderliğindeki Temsilciler Meclisi arasında çekişme sürüyor ve bir uzlaşma olmaz ise federal hükümet pazar gününden itibaren kapanmaya başlayacak.
- ❑ ABD Senatosu hükümetin on yıl içinde dördüncü kez kısmi olarak kapanmasını önlemeyi amaçlayan ve hem Demokrat hem de Cumhuriyetçi senatörler tarafından desteklenen bir geçici finansman tasarısıyla ilerlerken, Temsilciler Meclisi, yasalaşma şansı olmayan partizan Cumhuriyetçi harcama tasarılarını oylamaya başladı.
- ❑ Ancak The Economist'de yayınlanan bir makalede Amerikan hükümetine on yıl boyunca borçlanmanın yıllık maliyeti %4,6 ile 2007'den bu yana en yüksek seviyesine yükseldiği ve yatırımcıların Fed'in faiz oranlarını "daha uzun süre yüksek tutacağını" öngörmeye başladıkları için tahvil getirilerinin bahardan bu yana yükseliş eğilimi gösterdiği savından hareketle artan faiz oranlarının bütçeye GSYİH'nın yüzde 98'i kadar yük oluşturduğu ifade edilmiş.
- ❑ Düşük faiz ortamında bu oran GSYİH'nın yüzde 35'i düzeyindeymiş. 2 trilyon dolara yaklaşan bütçe açığıyla ABD, periyodik olarak bu tarz tartışmaların odağında kalmakta.
- ❑ Diğer taraftan Uluslararası Para Fonu Sözcüsü Julie Kozack, ABD'de "hükümetin kapanmasının" ülke ekonomisi için "önlenebilir bir risk" olduğunu belirterek, tarafları federal hükümete sağlanan finansmanın sürdürülmesi konusunda fikir birliğine varmaya çağırıyor.

Petrolde yukarı yönlü ivme, 100 dolara götürür mü?

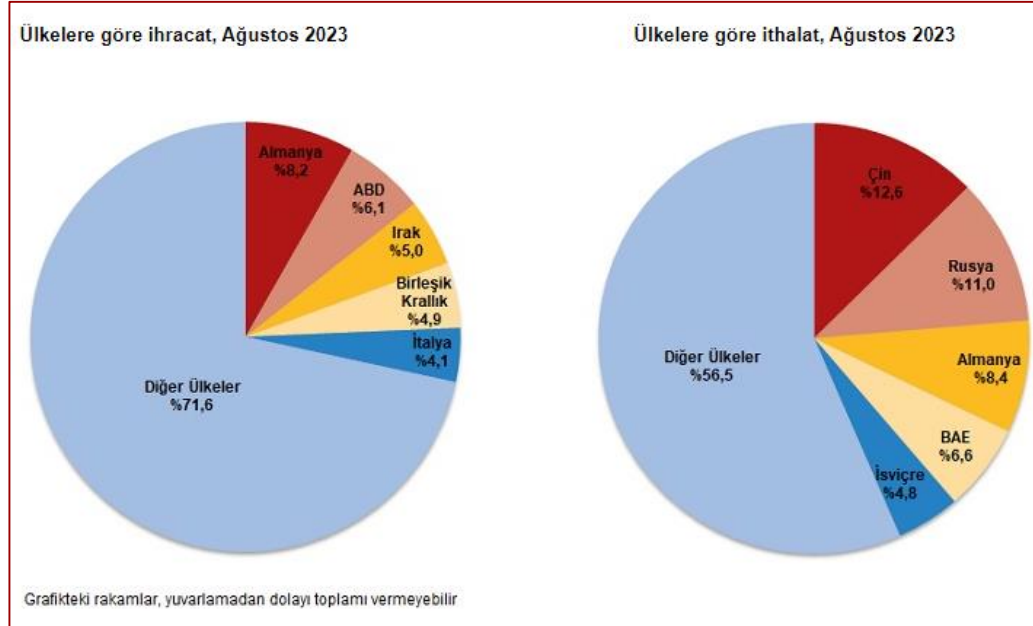
- ❑ Bir emtianın fiyatının yükselmesi ya talebin fazla olmasına ya da arzın kısıtlı olmasına bağlıdır. Petrol fiyatı ise son üç yıldır deyim yerindeyse talepten çok jeopolitik gelişmelerin de baskısıyla OPEC+'nın arz kısıtlarına odaklanmış durumda.
- ❑ Dünyanın en büyük üreticileri Suudi Arabistan ve Rusya'nın yıl sonuna kadar petrol üretimlerinde kesintiye gitmeleri, gelecek aylarda piyasalarda arz sıkıntısı yaşanacağı beklentisini artırarak fiyatlardaki yükselişi desteklemeye devam etti.
- ❑ Buna ek olarak arz talep dengesindeki açığın daha da artabileceği endişesi etkili oldu. ABD'de petrol fiyatları için önemli bir hub olan Cushing, Oklahoma'daki stoklar 22 milyon varilin altına inerek Temmuz 2022'den bu yana görülen en düşük seviyede açıklandı. Yükselişi destekleyen bir veri de ABD Enerji Enformasyon İdaresinden (EIA) geldi. EIA, ülkedeki ticari ham petrol stoklarının geçen hafta yaklaşık 2 milyon 200 bin varil azalarak 416 milyon 300 bin varil seviyesine gerilediğini açıkladı.
- ❑ Dolayısıyla petrol fiyatı Goldman ve ING gibi kurumların raporlarında yer aldığı üzere 100 doları görebilir. Ancak fiyatın, birkaç ay bu zirvelerde olduktan sonra yeniden düşüşe geçerek 85 dolar seviyelerinde bir ortalamaya yerleşeceği tahmin ediliyor.
- ❑ Kanada'daki petrol arzı artışı, Venezuela'nın piyasaya yeniden girmesi ve İran'ın ABD ile ilişkisinden çıkacak olası arzı ile Türkiye'nin Kerkük Yumurtalık hattından petrol akışının başlaması fiyatlar üzerindeki arz kaynaklı baskıyı ortadan kaldırabilir.

Haftadan kalanlar

- ❑ Türk lirası (TL) dönüşümlü Kur Korumalı Mevduat (KKM) hesaplarında asgari faiz zorunluluğu kaldırıldı.
- ❑ FT'nin haberine göre dünyanın en büyük emtia şirketlerinden biri olan Glencore, Türkiye üzerinden 5 bin tona varan bakır alımı gerçekleştirdi.
- ❑ Bireysel Emeklilik Sistemi'nde (BES) kısmi ödeme dönemi başladı.
- ❑ İşlenmemiş altın ithalatına yönelik kota uygulaması kapsamının genişletildiği bildirildi.
- ❑ Rus hükümeti, yakıt ürünlerine getirdiği yasakta değişiklik yaparak, gemi yakıtı ve kırsal motorin ihracatını serbest bıraktı.
- ❑ EBRD, Türkiye için 2023 büyüme tahminini yüzde 3,5'e yükseltti. Türkiye ekonomisinin 2024 yılında ise yüzde 3 oranında büyümesini bekliyor.
- ❑ Evergrande'nin Yönetim Kurulu Başkanı Hui Ka Yan'ın göz altına alındığı haberinin ardından şirket hisselerinde işlemler durduruldu.
- ❑ Amerikalı JP Morgan'ın Birleşik Krallık'ta faaliyet gösteren bankası Chase, 16 Ekim'den itibaren kripto para işlemlerine izin verilmeyeceğini bildirdi.
- ❑ Anayasa Mahkemesi (AYM), ek Motorlu Taşıtlar Vergisi (MTV) alınmasını öngören düzenlemenin iptali talebini oy birliği ile reddetti.
- ❑ Goldman Sachs, "Türkiye yeniden oyuna dahil oluyor" başlıklı rapor yayınladı.
- ❑ Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tebliğiyle reeskont işlemlerinde iskonto faiz oranı yıllık yüzde 30,75'e çıkarıldı.
- ❑ Türk-İş hesaplamalarına göre; Ankara'da gıda enflasyonu eylülde yüzde 9.31 arttı.
- ❑ Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Erkan, TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'na 3 Ekim'de sunum yapacak.
- ❑ Bakan Şimşek, Londra'da yatırımcı toplantısı düzenleyecek
- ❑ Tesla ve SpaceX'in Üst Yöneticisi (CEO) Elon Musk, gelecek yıl TEKNOFEST'e bizzat katılmayı ve Türkiye'deki yatırım fırsatlarını görüşmeyi dört gözle beklediğini ifade etti.

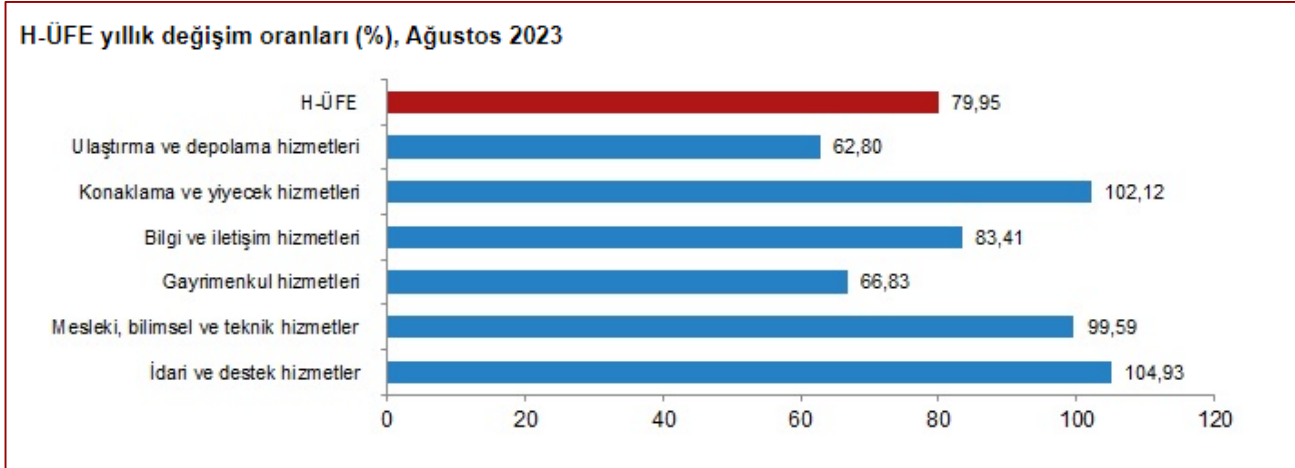
Dış Ticaret İstatistikleri, Ağustos 2023

- ❑ Türkiye İstatistik Kurumu ile Ticaret Bakanlığı iş birliğiyle genel ticaret sistemi kapsamında üretilen geçici dış ticaret verilerine göre; ihracat 2023 yılı Ağustos ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre %1,6 artarak 21 milyar 615 milyon dolar, ithalat %6,9 azalarak 30 milyar 271 milyon dolar olarak gerçekleşti.
- ❑ Genel ticaret sistemine göre ihracat 2023 yılı Ocak-Ağustos döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre %0,4 azalarak 164 milyar 794 milyon dolar, ithalat %3,4 artarak 247 milyar 97 milyon dolar olarak gerçekleşti.

Hizmet Üretici Fiyat Endeksi, Ağustos 2023

- ❑ H-ÜFE 2023 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre %5,25, bir önceki yılın Aralık ayına göre %69,13, bir önceki yılın aynı ayına göre %79,95 ve on iki aylık ortalamalara göre %80,27 artış gösterdi.
- ❑ Bir önceki yılın aynı ayına göre, ulaştırma ve depolama hizmetlerinde %62,80, konaklama ve yiyecek hizmetlerinde %102,12, bilgi ve iletişim hizmetlerinde %83,41, gayrimenkul hizmetlerinde %66,83, mesleki, bilimsel ve teknik hizmetlerde %99,59, idari ve destek hizmetlerde %104,93 artış gerçekleşti.

Ekonomik Güven Endeksi, Eylül 2023

- Ekonomik güven endeksi Ağustos ayında 94,1 iken, Eylül ayında %1,3 oranında artarak 95,4 değerini aldı.
- Bir önceki aya göre Eylül ayında tüketici güven endeksi %5,1 oranında artarak 71,5 değerini, reel kesim (imalat sanayi) güven endeksi %0,5 oranında artarak 105,1 değerini, hizmet sektörü güven endeksi %2,0 oranında azalarak 113,0 değerini, perakende ticaret sektörü güven endeksi %3,0 oranında artarak 117,7 değerini, inşaat sektörü güven endeksi %1,0 oranında artarak 88,3 değerini aldı.

Ekonomik güven endeksi, güven endeksleri ve değişim oranları, Eylül 2023

	Endeks		Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	
	Ağustos	Eylül	Ağustos	Eylül
Ekonomik güven endeksi	94,1	95,4	-5,2	1,3
Tüketici güven endeksi	68,0	71,5	-15,1	5,1
Reel kesim güven endeksi	104,6	105,1	-0,3	0,5
Hizmet sektörü güven endeksi	115,3	113,0	-1,7	-2,0
Perakende ticaret sektörü güven endeksi	114,3	117,7	-0,4	3,0
İnşaat sektörü güven endeksi	87,4	88,3	-0,7	1,0

Endeks değerleri mevsim etkilerinden arındırılmış değerlerdir. Tüketici güven endeksinde mevsim etkisi bulunmamaktadır.